

חק לישראל – פרשת מסעי יום א'

תורה – במדבר פרק לג'

(א) אֵלֶּה מִסְעֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵבָאֲתָם בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: (א) אֵלֶּה מִסְעֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵבָאֲתָם בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: (א) אֵלֶּה מִסְעֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל דִּי נִפְקוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְחַלְיָהוֹן בְּיַד אֱמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: (ב) וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת מוֹצְאֵיהֶם לְמִסְעֵיהֶם עַל פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה מִסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם: (ב) וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת מוֹצְאֵיהֶם לְמִסְעֵיהֶם עַל פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה מִסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם: (ב) וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה יְת מִפְקָהוֹן לְמִסְלָהוֹן עַל מֵימְרָא דִּי וְאַלְיָן מִסְלָהוֹן לְמִפְקָהוֹן: (ג) וַיִּסְעוּ מִרְעָמְסָס בְּחֻדֵּשׁ הָרִאשׁוֹן בְּחֻדֵּשׁ הָרִאשׁוֹן מִמְּחָרְתָּ הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה לְעֵינַי לְעֵינַי כָּל מִצְרַיִם: (ג) וַיִּסְעוּ מִרְעָמְסָס בְּחֻדֵּשׁ הָרִאשׁוֹן בְּחֻדֵּשׁ הָרִאשׁוֹן מִמְּחָרְתָּ הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה לְעֵינַי כָּל מִצְרַיִם: (ג) וַיִּסְעוּ מִרְעָמְסָס בְּיַד רְמָה לְעֵינַי כָּל מִצְרַיִם יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמְּחָרְתָּ הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה לְעֵינַי כָּל מִצְרַיִם: (ד) וַיִּסְעוּ מִרְעָמְסָס בְּיַד רְמָה לְעֵינַי כָּל מִצְרַיִם יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמְּחָרְתָּ הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה לְעֵינַי כָּל מִצְרַיִם: (ד) וַיִּסְעוּ מִרְעָמְסָס בְּיַד רְמָה לְעֵינַי כָּל מִצְרַיִם יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמְּחָרְתָּ הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה לְעֵינַי כָּל מִצְרַיִם: (ה) וַיִּסְעוּ מִרְעָמְסָס בְּיַד רְמָה לְעֵינַי כָּל מִצְרַיִם יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמְּחָרְתָּ הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה לְעֵינַי כָּל מִצְרַיִם: (ו) וַיִּסְעוּ מִרְעָמְסָס בְּיַד רְמָה לְעֵינַי כָּל מִצְרַיִם יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמְּחָרְתָּ הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה לְעֵינַי כָּל מִצְרַיִם: (ז) וַיִּסְעוּ מִרְעָמְסָס בְּיַד רְמָה לְעֵינַי כָּל מִצְרַיִם יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמְּחָרְתָּ הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה לְעֵינַי כָּל מִצְרַיִם: (ח) וַיִּסְעוּ מִרְעָמְסָס בְּיַד רְמָה לְעֵינַי כָּל מִצְרַיִם יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמְּחָרְתָּ הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה לְעֵינַי כָּל מִצְרַיִם: (ט) וַיִּסְעוּ מִרְעָמְסָס בְּיַד רְמָה לְעֵינַי כָּל מִצְרַיִם יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמְּחָרְתָּ הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה לְעֵינַי כָּל מִצְרַיִם:

רש"י

פארן ועוד הולך משם ח' מסעות שהיו לאחר מיתת אהרן מהר ההר עד ערבות מואב בשנת הארבעים נמלא שכל שמונה ושלשים שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות. זה מיסודו של רבי משה דרזשן. ורבי תנחומא דרש בו דרשה אחרת משל למלך שהיה בנו חולה והוליכו למקום רחוק לרפאותו כיון שהיו חוזרין התחיל אצלו מונה כל המסעות אמר לו כאן ישנונו כאן הוקרנו כאן חשקת את ראשך וכו' (במדבר רבה):

(ד) ומאזים מקברים – טרודים באבלם:

(א) אלה מסעי – למה נכתבו המסעות הללו. להודיע חסדיו של מקום. שאעפ"י שגזר עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר לא תאמר שהיו נעים ומטולטלי ממשע למסע כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה. שהרי אין כאן אלא ארבעים ושנים מסעות. לא מהם י"ד שכולם היו בשנה ראשונה קודם גזירה. משנסעו מרעמסס עד שבאו לרחמה. שמשם נשתלחו המרגלים שגא' (במדבר יב) ואחר נסעו העם מחכרות וגו' (שם יג) שלא לך אנשים וגו'. וכאן הוא אומר ויסעו מחכרות ויחנו ברחמה למדת שהיא במדבר

נביא – ירמיה פרק ב' ד'-ט'

(ד) שָׁמַעו דְּבַר יְהוָה בֵּית יַעֲקֹב וְכָל מִשְׁפְּחוֹת בַּיִת יִשְׂרָאֵל: (ד) קבילו פתגמא דיי בית יעקב וכל זרעית בית ישראל:

חק לישראל – פרשת מסעי יום א'

(ה) כֹּה אָמַר יְהוָה מִה מֵצֵאוּ אֲבוֹתֵיכֶם בְּיַד עֹלָם בְּיַד רָחֳקוֹ מֵעָלְי וַיִּלְכְּוּ אַחֲרַי הַהֶבֶל וַיִּהְיֶה־לּוֹ: (ח) כִּדְבַר אָמַר יי מִה אֲשַׁכְּחוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּמִימְרֵי שִׁקְרָא אֲרִי אֲתִרְחָקוּ מִדַּחֲלַתִּי וְטַעַן בְּתֵר טַעוֹתָא וְהוּוּ לְלִמָּא:

(י) וְלֹא אָמְרוּ אֵיִה יְהוָה הִמְעֵלָה אֶתְנֵנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הַמּוֹלִיךָ אֶתְנֵנוּ בְּמִדְבַר בְּאֶרֶץ עֲרָבָה וְשׁוּחָה בְּאֶרֶץ צִיָּה וְצִלְמוֹת בְּאֶרֶץ לֹא עֵבֶר בָּהּ אִישׁ וְלֹא יֵשֵׁב אָדָם שָׁם: (י) וְלֹא אָמְרוּ נִדְחַל מִן קִדְם יי דַּאֲסִיק יִתְנַא מֵאֶרֶע דְּמִצְרַיִם דְּדַבֵּר יִתְנַא בְּמִדְבַרָא בֵּאֶרֶע מִיִּשְׂרָאֵל וְחִרּוּב בֵּאֶרֶע צִדִּיא וְטוֹלִימוֹתָא בֵּאֶרֶע דְּלֹא עֵדָא בַּה אֲנִשׁ וְלֹא אֲתוֹתַב אֲנִשָּׁא תִּמּוֹן:

(י) וְאָבִיא אֶתְכֶם אֶל אֶרֶץ הַפְּרָמֵל לְאֹכַל פְּרִיָּה וְטוֹבָה וְהִתְבַּאוּ וְהִטְמַאוּ אֶת אֶרְצֵי וְנַחֲלַתִּי שְׁמַתֶּם לְתוֹעֵבָה: (י) וְאֶעֱלִית יִתְכּוֹן לֵאֶרֶע דִּישְׂרָאֵל דְּהוּוּ מִנְעַבָּא כְּכַרְמֵלָא לְמִיכַל אֲבָה וְטוֹבָה וְעֵלְתוֹן וְסַאֲיִבְתוֹן יִת אֶרֶע בֵּית שְׁכִינְתִּי וְאֲחַסְנִתִּי שׁוּיְתוֹן לְפּוֹלְחֵן טַעוֹתָא:

(ח) הַכֹּהֲנִים לֹא אָמְרוּ אֵיִה יְהוָה וְתַפְשִׁי הַתּוֹרָה לֹא יִדְעוּנִי וְהָרַעִים פָּשְׁעוּ בִּי וְהִנְבִּיאִים נִבְּאוּ בְּבַעַל וְאַחֲרָי לֹא יוֹעִילוּ הֶלְכוּ: (ח) כְּהִנֵּיא לֹא אָמְרוּ נִדְחַל מִן קִדְם יי וּמִלְפֵי אֲוִרִיתָא לֹא אֲלִיפּוּ לְמִידַע דַּחֲלַתִּי וּמִלְכִיא מִרְדּוֹ בְּמִימְרֵי וְנִבְיָאִי שִׁקְרָא מִתְנַבֵּן בְּשׁוּם טַעוֹתָא וְבִתֵּר דְּלֹא יִהְיוּ לְהוֹן אֲזֵלוּ:

(ט) לָכֵן עַד אָרִיב אֶתְכֶם נָאִם יְהוָה וְאֶת בְּנֵי בְנֵיכֶם אָרִיב: (ט) בְּכֹן אֲנִי עֵתִיד לֵאֲתַפְרַעָא מִנְכֹן אָמַר יי וּמִן בְּנֵי בְנֵיכֶם דָּאִם יַעֲבְדוּן כְּעוֹבְדֵיכֹן אֲנִי עֵתִיד לֵאֲתַפְרַעָה:

רָשׁ"י

(ח) וְלֹא אָמְרוּ אֵיִה ה' – כִּי נִלְךְ אַחֲרַי אֲלֵהִים אַחֲרָי. עֲרָבָה – פְּלִנְוִרָא צִלְעוּ. וְשׁוּחָה – נְטוּיָה אִינְפּוֹשׁוּיָא צִלְעוּ. אֵיִה – דִּישְׁגֵּאֲטָה צִלְעוּ. וְלִלְמוֹת – לְשׁוֹן חֶשֶׁךְ הוּא: (ז) אֶל אֶרֶץ הַכְּרָמֵל – לֵאֲרַעָא דִּישְׂרָאֵל דְּהוּוּ מִנְעַבָּא כְּכַרְמֵלָא, פִּירָשׁ נְטוּעָה כִּיעַר:

(ח) תּוֹפְשֵׁי הַתּוֹרָה – סְנֵהֲדֵרִין. וְהַרְעִים – הַמְלַכִּים. נִבְּאוּ צִלְעוּ – צָסָם הַצִּלְעוּ: (ט) עוֹד אֲרִיב – טֵרַם אֲבִיא עֲלֵיכֶם רַעָה אֲתוֹכַח עִמְכֶם עוֹד עִ"י נְבִיאִי אֲעִ"פִי שְׂרַבְתִּי עִמְכֶם כְּזֵר יִמִּים רַבִּים:

בְּתוֹבִים – תְּהִלִּים פֶּרֶק ה' ז'–יב'

(י) תִּאֲבֹד דְּבָרֵי כָזָב אִישׁ דְּמִים וּמִרְמָה יִתְעַב יְהוָה: (י) תִּאֲבֹד מִמְלֵלִי כְּדַבּוֹתָא אֲנִשׁ שְׂרִי דִם זְכִי וְנִכְלָא יִרְחַק יי:

(ח) וְאֲנִי בְּרַב חֶסֶדָּא אָבִיא בֵּיתָךְ אֲשֶׁתְּתוּחָה אֶל הַיְכָל קִדְשָׁךְ בִּירְאָתָךְ: (ח) וְאֲנִי בְּסִגְיָא טוֹבָךְ אֶעוֹל לְבֵיתְךָ אֲסַגּוּד לְהַיְכָלָא דְּקוֹדֶשְׁךָ בְּדַחֲלַתְךָ:

(ט) יְהוָה נִחְנֵי בְּצִדְקָתָךְ לְמַעַן שׁוּרְרֵי הוֹשֵׁר {הַיִּשְׂרָאֵל} לְפָנַי דְּרַבְּךָ: (ט) יי דְּבַר יִתִּי בְּצִדְקָתְךָ מִן בְּגַלְלָא תוֹשְׁבַחֵי תִקּוּן קִדְמֵי אֲוִרְחַתְךָ:

(י) כִּי אֵין בְּפִיָּהוּ נְכוּנָה קִרְפָּם הַזֹּת קִבֵּר פְּתוּחַ גְּרָנָם לְשׁוֹנָם יַחֲלִיקוּן: (י) מִטּוֹל דְּלִית בְּפּוֹמָהוֹן דְּרִשְׁעֵי כִּוְנָתָא גּוֹפִיָּהוֹן מִלִּין אֲתִרְגּוֹשְׁתָא הִיךְ שִׁיּוֹל פְּתִיחַ גְּרוֹנְהוֹן לִישְׁנָהוֹן מִשְׁעֵעִין:

(יא) הָאֲשִׁימִם אֲלֵהִים יִפְּלוּ מִמַּעֲצוֹתֵיהֶם בְּרַב פְּשְׁעֵיהֶם הַדִּיחְמוּ בִּי מִרְדּוֹ בָּךְ: (יא) חֵיב לְהוֹן אֲלֵהָא יִתְבַּטְּלוּן מִמְלַכְתְּהוֹן בְּסַגְעָא מִרְדְּהוֹן אֲתַקֵּל לְהוֹן אֲרוּם מִרְדּוֹ בְּמִימְרֵךְ:

(יב) וַיִּשְׁמַחוּ כָל חוֹסֵי בָךְ לְעוֹלָם יִרְגְּנוּ וְתַסָּךְ עֲלִימוֹ וַיַּעֲלִצוּ בָךְ אֲהַבֵּי שְׁמֶךְ: (יב) וַיַּחֲדוּן כָּל מִסְבְּרוֹן בְּמִימְרֵךְ לְעֵלָם יִשְׁבַּחוּן וְתַטֵּל עֲלוּיוֹן וַיְבַרְחוּן בְּךָ רַחֲמֵי שְׁמֶךְ:

חק לישראל – פרשת מסעי יום א'

רש"י

- (ז) איש למים ומרמה – זה עמלק וזרעו:
 (ח) ואני – אבא ביתך להודות לך ברב חסדך
 שהפלאת עלינו להראותינו נקמה מהם:
 (ט) שוררי – עויני המלכים שאבגוד בך
 ותעזבני, שוררי כמו (במדבר כד) אשורנו ולא
 קרוב:
 (י) כי אין צפיהו נכונה – נראים כאלהבים
 והם אויבים. קרוב הוות – מחשבותם
- מרמה. קצר פתוח גרונוס – לבזוע יגיע
 אחרים כקצר הבולע את הגוף. יחליקון –
 דברי חלקקו:
 (יא) ממועלותיהם – שהם יועלים על ישראל,
 ואז ישמחו כל חוסי בך:
 (יב) וחסך עלימו – תגונן ותסוכך עלימו.
 ויעללו בך – כשיראו שאתה תצדק רעיד
 ואוהבין:

משנה – שביעית פרק י'

(א) שביעית, משמטת את המלואה בשטר ושללא בשטר. הקפת החנות, אינה משמטת. ואם עשאה מלואה, הרי זו משמטת. רבי יהודה אומר, הראשון הראשון משמט. שכר שכיר, אינו משמט. ואם עשאו מלואה, הרי זה משמט. רבי יוסי אומר, כל מלאכה שפוסקת בשביעית, משמטת. ושיאנה פוסקת בשביעית, אינה משמטת:

משמטתו, ולא השלישית, וכן לעולם, האחרונה אין שביעית משמטתה וכל האחרות שביעית משמטתו, הואיל והיה ראוי שיתן מעות הראשונה קודם שיקח השניה בהקפה ולא נתן, נעשית ראשונה מלואה וכן לעולם. ואין הלכה כר' יהודה: כל מלאכה שפוסקת בשביעית – אם שכר שכיר זה ממלאכות הפוסקות בשביעית כלומר, ממלאכות שאסור לעשותן בשביעית, כגון חרישה וקצירה ועבודת הקרקע, נעשה שכר זה בשביעית כמלואה ושביעית משמטתו. ואם לא, ששכר זה שחייב לו היה משאר מלאכות שאין אסורות בשביעית, לא נעשה כמלואה ואין שביעית משמטתו. ואין הלכה כר' יוסי:

רע"ב – (א) שביעית משמטת את המלואה – המלואה את חזרו ועברה עליו שביעית אחר ההלואה, אינו יכול לתבוע הלואתו מחבירו, דכתיב (דברים טו) שמוט כל בעל משה ידו:
 בשטר – שכתב לו שטר באחריות נכסים, ושעבד קרקעות על המלואה, למחזי כמי שמשכן קרקעות אלו, אף על פי כן שביעית משמטתו: הקפת החנות – שקנה ממנו באמנה: אינה משמטת – דאין זה חוב ואין זו דרך מלואה: ואם עשאה מלואה – שחשב עם הקונה וזקפן עליו במלואה: הראשון הראשון משמט – אם לקח באמנה פעם ראשונה מן החנות וחזר ולקח שניה, הראשונה נעשית מלואה ומשמטת, ולא השניה. חזר ולקח שלישי ראשונה ושניה נעשו מלואה ושביעית

(ב) השוחט את הפרה וחקקה בראש השנה, אם היה החדש מעבר, משמט. ואם לאו, אינו משמט. האונס, והמפתה, והמוציא שם רע, וכל מעשה בית דין, אינו משמטין. המלואה על המשבון, והמוסר שטרותיו לבית דין, אינו משמטין:

מלא דיום ראשון שנתחלקה היה חול והיה יום אחרון של אלול של שנה השביעית, ושביעית משמטת בסופה דכתיב (שם) מקץ שבע שנים תעשה שמיטה: האונס והמפתה –

רע"ב – (ב) השוחט את הפרה – בשנה שביעית וחלקה ביום ראשון של שני ימים טובים של ראש השנה, אם היה אלול מעובר,

חק לישראל – פרשת מסעי יום א'

את אחיך תשמט ידך, פרט לזה שיש לאחיד זינד: והמוסר שטרותיו לבית דין – דכתיב ואשר יהיה לך את אחיך, פרט למוסר שטרותיו לבית דין, שבית דין יש להם זה החוב אלל אחיו:

שנותנים חמשים שקל: והמוציא שם רע – שנותן מאה: וכל מעשה בית דין – ממון שכתבו עליו פסק דין חייב אתה ליתן לו: אין משמטין – שכיון שפסקו בית דין על הממון כגזרו דמי וכאילו הגיע לידו: המלוה על המשכון – דכתיב (דברים טו) ואשר יהיה לך

(א) פרוזבול, אינו משמט. זה אחרון הדברים שהתקין הלל הזקן, פשוטו ששנמנעו העם מלהלוות זה את זה ועוברין על מה שכתוב בתורה (דברים טו) השמיר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וגו', התקין הלל פרוזבול:

שמטות הכתוב מדבר, אחת שמטת קרקעות ואחת שמטת כספים, בזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים, ובזמן שאי אתה משמט קרקע אי אתה משמט כספים, ורצון הוא דתקינן שמטת כספים בזמן הזה, ומשום הכי היה כח זיד הלל לתקן פרוזבול להפקיע דין השמיטה, הואיל ואין שמטת כספים בזמן הזה אלל מדברי סופרים:

רע"ב – (א) פרוזבול – פרוז תקנה, בול עשירים, דכתיב (ויקרא כו) וסברתי את גאון עוזכם, ואמר רב יוסף אלל בולאות שביהודה, תקנה לעשירים שלא יעברו על השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל, ותקנה לעניים שימלאו מי שילוה להם. והשמטת כספים בזמן הזה דרצונן, דכתיב (דברים טו) וזה דבר השמטה שמוט כל בעל משה ידו, בשתי

(ה) זהו גופו של פרוזבול, מוסר אני לכם איש פלוני ופלוני הדיינים שבמקום פלוני, שפאל חוב שיש לי, שאגבנו כל זמן שארצה. והדיינים חותמין למטה, או העדים:

שיכול העד להיות דין או הדיין עד, דזכרנן עד נעשה דין, ופרוזבול דרצונן הוא:

רע"ב – (ז) זהו גופו של פרוזבול – עיקרו ושרשו: והדיינים חותמים למטה או העדים – להכי קתני הדיינים או העדים, ללמד

(ח) פרוזבול המקדם, פשר. והמאחר, פסול. שטרי חוב המקדמים, פסולים. והמאחרים, פשרים. אחר לזה מחמשה, בותב פרוזבול לכל אחד ואחד. חמשה לזין מאחד, אינו בותב אלל פרוזבול אחד לכלם:

דגובה שלא כדן מן הלקוחות שבין תשרי לניסן, וקנסניהו רצונן ללא ליגבו בשטר זה מן הלקוחות כלל ואפילו מניסן ולהלן, גזירה שמא יגבה מאותן שבין תשרי לניסן שלא כדן. ומיהו לא הוי השטר פסול מחמת שהעדים שחתמו בו הוו רשעים שחתמו על שטר מוקדם בשקר, למאו העדים למימר אנחנו על עיקר המלוה חתמנו ולא על הזמן שלא באנו להעיד שנכתב ונחתם ביומו: והמאוחרים כשרים – דהורע כחו של מלוה שאינו טורף לקוחות אלל מזמן שכתוב בשטר: כותבין פרוזבול לכל אחד ואחד – שכל מלוה ומלוה לריך שימסור שטרותיו לבית דין ויכתוב לו פרוזבול, הלכך כשחמשה לוין מאחד אינו

רע"ב – (ה) פרוזבול המוקדם – שזמנו מוקדם שנכתב בכסליו וזמנו הכתוב בתוכו מתשרי קודם, כשר, מפני שהורע כוחו של מלוה בכך דפרוזבול אינו מועיל אלל להלוות שפניו דמשנמסרו לבית דין הרי הן כגזירות ושוב אין משמיטות, הלכך הלוות הבאות אחריו שלא נמסרו לבית דין משמיטות, נמצא דמפסיד כמה שהקדים זמנו. אבל פרוזבול המאוחר פסול, שאיחר זמנו והוא הלוה צינתים וכשמוציא פרוזבול זה ורואים בית דין הזמן, סבורים שאתן הלוות קדמו לפרוזבול, ונמצא גובה שלא כדן: שטרי חוב המוקדמים פסולים – כגון דקאי צניסן וכתב בשטר זמן תשרי שפניו פסולים משום

חק לישראל – פרשת מסעי יום א'

למלוא פרוצבול אחד על כולן דיו:

כותב אלל פרוצבול אחד, שאין כאן אלל מלוא אחד אף על פי שהלוי מרוצין, כשיהיה

(ו) אין בותבין פרוצבול אלא על הקרקע. אם אין לו, מזכה הוא בתוך שדהו כל שהוא. היתה לו שדה ממשפנת בעיר, בותבין עליה פרוצבול. רבי חצפית אומר, בותבין לאיש על נכסי אשתו, וליתומים על נכסי אפטרופין:

היתה לו – ללוא שדה ממושכנת בעיר צין שאחרים משכנו אותה לו, צין שמשכן הוא לאחרים, כותבים פרוצבול: כותבין לאיש על נכסי אשתו – כגון קרקע של נכסי מלוג שהוא אוכל פירות: על נכסי אפטרופין – שלוין לצורך היתומים והיתומים אין להם קרקע:

רע"ב – (ו) אלל על הקרקע – אלל אם כן יש לו קרקע ללוא, שאז חסוב החוב כגזוי ציד צית דין ולא קרינא ציה לא יגוש: אם אין לו – ללוא, ומלוא יש לו, מזכה לו מלוא ללוא בתוך שדהו קרקע כל דהו, וכותבים עליו פרוצבול ואפילו החוב מלוא מנה, משום דקרקע כל שהוא ראויה לגבות בה כל חובו כגון גזוי והדר גזוי עד דמשלים כל חובו:

(ז) בורת דבורים, רבי אליעזר אומר, הרי היא בקרקע, וכותבין עליה פרוצבול, ואינה מקבלת טמאה במקומה, והרודה ממנה בשבת חייב. וחקמים אומרים אינה בקרקע, ואין בותבין עליה פרוצבול, ומקבלת טמאה במקומה, והרודה ממנה בשבת, פטור:

מקבלת טומאה – כדרך שהקרקע המחובר אינו מקבל טומאה: והרודה – מחלות דבש שבתוכה בשבת, חייב חטאת, כחולש דבר ממקום חבורו, דכתיב (שמואל א יד) ויטבול אותה ביצרת הדבש, וכי מה ענין יער אלל דבש, אללא, מה יער החולש ממנו בשבת חייב חטאת, אף דבש הרודה ממנו בשבת חייב חטאת. ואין הלכה כר' אליעזר:

רע"ב – (ז) כורת דבורים וכו' – כשהיא מחוברת צטיט הכל מודים שהיא כקרקע לכל דבר, ואם היתה מונחת על גזי יתדות הכל מודים שהיא כמטלטלים ואינה כקרקע, לא נחלקו אללא שמונחת על גז קרקע ואינה מחוברת צטיט: ר' אליעזר אומר הרי היא כקרקע – ונקנית צכסף צשטר ובחזקה כקרקע, וכותבין עליה פרוצבול – אם יש ללוא כורת כאילו היה לו קרקע: ואינה

(ח) המחזיר חוב בשביעית, יאמר לו משמט אני. אומר לו, אף על פי כן, יקבל ממנו, שנאמר (דברים טו) וזה דבר השמטה. פיוצא בו, רוצח שגלה לעיר מקלטו ורצו אנשי העיר לכבדו, יאמר להם רוצח אני. אומר לו אף על פי כן, יקבל מהם, שנאמר (שם יט) וזה דבר הרוצח:

משמט אני: שנאמר וזה דבר השמטה – כלומר דיבור בעלמא שמוציא מפיו שהוא משמט דיו, ובדיבור ראשון שאמר משמט אני סגי, ואין צריך שיאמר וישנה שנאמר וזה דבר, אין לך אללא דיבור ראשון, וכן וזה דבר הרואה:

רע"ב – (ח) המחזיר חוב צשביעית – צסוף צביעית דהיינו צשמיטתה, שאין צביעית משמטת אללא צסופה שנאמר (דברים טו) מקץ צבע שנים: אמר לו אף על פי כן – אמר לו הלוא אף על פי כן אני רוצה לפרוע לך: יקבל ממנו – ולא עוד אללא שמוחר לו שיהא ידו פשוטה לקבל צשעה שאומר לו

חק לישראל – פרשת מסעי יום א'

(ט) המַחֲזִיר חֹב בְּשִׁבְעֵיתָהּ, רוּחַ חֲכָמִים נֹחָה הַיָּמָנוּ. הַלְלוּהָ מִן הַיָּרְדֵּן שְׁנַת־גִּידוֹ בְּנֵי עַמּוֹ, לֹא יִחְזִיר לְבָנָיו. וְאִם הִחְזִיר, רוּחַ חֲכָמִים נֹחָה הַיָּמָנוּ. כָּל הַמְטַלְטֵלִין, נִקְנִין בְּמִשְׁכָּהּ. וְכָל הַמְקִיִּים אֶת דְּבָרוֹ, רוּחַ חֲכָמִים נֹחָה הַיָּמָנוּ:

דמעולס לא ירשו את אביהם מן התורה, ולא היתה ירושה זו ראויה להם לעולם, אין לחוש בזה שמא יחזרו לסורס, והמחזיר להם אין רוח חכמים נוחה הימנו: כל המטלטלין נקנין במשיכה – וכל זמן שלא משך יכול כל אחד מהם לחזור בו, ואף על פי שנתן המעות אין המעות קונות עד שימשוך החפץ הנקנה, ואף על פי כן המקיים את דבריו ואינו חוזר בו ואפילו לא משך, רוח חכמים נוחה הימנו, דהכי תניא, איפת דקק והין דקק (ויקרא ט) שיהא לאו שלך דקק והין שלך דקק:

רע"ב – (ט) המחזיר חוב בשביעית – למה שאמר למלוה אף על פי כן ומחזיר לו מעותיו, רוח חכמים נוחה הימנו: לא יחזיר לבניו, – אינו חייב להחזיר לבניו אם מת הגר: אם החזיר רוח חכמים נוחה הימנו – ודוקא לבניו שנתגיירו עמו, משום דנכרי יורש את אביו מן התורה דכתיב (דברים ב) כי ירושה לעשיו נתתי את הר שעיר, ואם לא יחזיר לבניו יש לחוש שמא יחזרו לסורס שיאמרו אם היו נכרים היו יורשים אביהם והיו לריכין להחזיר להם. אבל אם היתה הורתם שלא בקדושה ולידתם בקדושה

גמרא – ברכות דף מז' ע"א

אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב אין המסובין רשאים לאכול כלום עד שיטעום הבוצע יתיב רב ספרא וקאמר לטעום איתמר למאי נפקא מינה שחייב אדם לומר בלשון רבו תנו רבנן שנים ממותינין זה לזה בקערה שלשה אין ממותינין הבוצע הוא פושט ידו תחלה ואם בא לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול הימנו הרשות בידו רבה בר בר חנה הוה עסיק ליה לבריה בי רב שמואל בר רב קטינא קדים ויתיב וקמתני ליה לבריה אין הבוצע רשאי לבצוע עד שיכלה אמון מפני העונים רב חסדא אמר מפני רוב העונים אמר ליה רמי בר חמא מאי שנא רובא דאכתי לא כליא ברכה מיעוטא נמי לא כליא ברכה אמר ליה שאני אומר כל העונה אמון יותר מדאי אינו אלא טועה: תנו רבנן אין עונין לא אמון חטופה ולא אמון קטופה ולא אמון יתומה ולא יזרוק ברכה מפיו בן עזאי אומר כל העונה אמון יתומה יהיו בניו יתומים חטופה יתחטפו ימיו קטופה יתקטפו ימיו וכל המאריך באמן מאריכין לו ימיו ושנותיו:

רש"י על הגמרא

הפס: עד שיכלה אמון מפני העונים – אמון אחר ברכת המוליא, לאף עניית אמון מן הברכה היא, ואמרין צפרק כילד מצרכין (דף ל"ט ב') כריך שתכלה ברכה קודם בליעה: חטופה – שקורין את האלף בחטף ולא

לטעום איתמר – אין חלוק בדבר, אלא שחייב לומר בלשון רבו: קדים – רבה בר בר חנה לישב על השולחן ולשנות לבנו הלכות סעודה, לפי שהחזן רגיל לבצוע, והיה מלמדו היאך יעשה: לבצוע – לפרוס הפרוסה מן

חק לישראל – פרשת מסעי יום א'

בסודרים כשהגיע עת לענות אמן אלמלא לא שמעי וקא ענו, הגהו מידע ידעי שהם עונים אחר ברכה, ועל חיזו ברכה הם עונים, אללא שלא היו שומעים את הקול: ולא יזרוק ברכה מפיו – במהירות, שדומה עליו כמשא, אללא שחוק קצוע הוא לו:

בפתח, ואומר אמן והוא כריך לומר אמן: קטופה – שמחסר קריאת הנו"ן, שאינו מוסיף צפה שחאה נכרת: יחומה – שלא שמע הברכה, אללא ששמע שעונין אמן, והא לחמרינן בהחליל (סוכה נ"א ח') שבאלכסנדריא של מצרים היו מניפים

זוהר – בשלח דף נח' ע"א

ר' חזקיה פתח ואמר, (תהלים י) למה יי תעמוד ברחוק תעלים לעתות בצרה, בשעתא דחובי עלמא גרמו, קודשא בריך הוא סליק לעילא לעילא, ובני נשא צווחין ונחתינ דמעין, ולית מאן דישיגח עלייהו. מאי טעמא. בגין דאיהו סליק לעילא לעילא, ותשובה אתמנע מנייהו, כדין פתיב, וברב גאונא תהרוס קמיה:

ר' יצחק אמר, האי קרא, בשעתא דאתלבש קודשא בריך הוא גאותא, על עממא דיתכנשוני עליה, כמה דכתיב, (תהלים ב) ורוזנים נוסדו יחד על יי ועל משיחו. ותאנא זמינן אינון שבועין קסטורין מכל עיבר, (נ"א עמין) לאתכנשא בההוא זמנא באוכלוסין דכל עלמא, ולמעבר קרבא על ירושלם קרתא קדישא, ולאחדא עיטין עליה דקודשא בריך הוא. ומאי אמרי, נוקים על פטרונא בקדמיתא, ולבתר על עמיה, ועל היכליה:

כדין זמין קודשא בריך הוא לחייבא עלייהו. דכתיב, (תהלים ב) יושב בשמים ישחק יי ילעג למו. בההוא זמנא ילבש קודשא בריך הוא גאותא עלייהו, וישיצינון מן עלמא, כמה דכתיב, (זכריה יד) וזאת תהיה המגפה אשר יגף יי את כל העמים אשר צבאו על ירושלם המק בשדו והוא עומד על רגליו:

רבי אבא אמר משמיה דרב ייסא סבא, והכי אמר רבי שמעון, זמין קודשא בריך הוא לאחייא לכל אינון מלכין, דעקו לישראל ולירושלם, לאנדריאנוס, ללופינוס, ונבוכדנצר, ולסנחריב, ולכל שאר מלכי עמין, דחריבו ביתיה, ולשלטאה לון בקדמיתא, ויתכנשוני עמהון שאר עמין, וזמין קודשא בריך הוא לאתפרעא מנייהו באתגלייא, סחרני ירושלם. הדא הוא דכתיב, וזאת תהיה המגפה אשר יגף יי את כל העמים אשר צבאו על ירושלם. אשר יצבאו לא פתיב, אלא אשר צבאו. כדין פתיב, וברב גאונא תהרוס קמיה:

חק לישראל – פרשת מסעי יום א'

הלכה – הרמב"ם הלכות תפילה פרק יב'

(ז) אין הקורא רשאי לקרות עד שיאמר לו גדול שבציבור לקרות ואפילו חזן הכנסת או ראש הכנסת אינו קורא מעצמו עד שיאמרו לו הציבור או גדול שבהם לקרות וצריך אחד לעמוד עמו בשעת קריאה כדרך חזן העומד עם הקוראין:
 (ח) הקורא יש לו לדלג ממקום למקום בענין אחד כגון אחרי מות ואך בעשור שבפרשת אמור אל הכהנים והוא שלא יקרא על פה שאסור לקרות שלא מן הכתב אפילו תיבה אחת ולא ישהה בדילוג אלא כדי שישלים התורגמן תרגום הפסוק:

לע"נ

זאב וזיים בן שרה, משה דוד בן סולטנה סוזן מלכה, גד גבריאל בן סוזן, סולטנה סוזן מלכה
 בת שמואלה, דניאלה פורטונה בת רחל, צדיקה בת שרה ז"ל.